

PRAKTISCH BIJTENDE KONIJNEN

www.licg.nl
over houden van huisdieren

Konijnen worden meestal gezien als lief en zacht, maar ze hebben scherpe tanden waarmee ze flink kunnen bijten. Helaas komt het regelmatig voor dat konijnen die als huisdier worden gehouden, bijtgedrag ontwikkelen. Soms zo erg dat de eigenaar bang wordt voor het konijn, het voerbakje niet meer durft te pakken en het konijn niet meer durft te aaien. Dit is een veel voorkomende oorzaak waardoor konijnen in het asiel of op straat belanden.

Waarom bijt een konijn?

Voor het bijtgedrag van konijnen zijn diverse oorzaken te noemen:

Zichzelf verdedigen

Konijnen kunnen bijten om zichzelf te beschermen. Als prooidier is een konijn er op ingesteld dat de wereld gevaarlijk kan zijn. Het liefste brengt een konijn zichzelf bij gevaar in veiligheid door weg te rennen. Als dat niet kan, bijvoorbeeld doordat hij in een hok zit, in een hoek wordt gedreven of wordt vastgehouden, kan hij zijn tanden gebruiken.

Zo kan een konijn bijvoorbeeld bijten als hij wordt opgepakt of vastgehouden. Ook als iemand hem pijn doet of iets wil doen dat hij niet prettig vindt, zoals nagels knippen of medicijnen geven, kan hij bijten. Het is een manier om zichzelf te verdedigen.

Als een konijn de ervaring heeft dat handen die zijn hok in komen, hem gaan oppakken, kan hij al bij voorbaat dreigen door op de handen af te springen of door er meteen in te bijten.

Soms bijt een konijn als u hem al even aan het aaien bent. De kans is groot dat hij dan het aanraken van een bepaalde plek op zijn lichaam niet prettig vindt, misschien omdat hij daar erg gevoelig is, pijn heeft of er een slechte ervaring mee heeft. Het kan ook dat hij aaien eigenlijk best spannend vindt, en de spanning op een gegeven moment te hoog wordt.

Territorium verdedigen

Een tweede, veel voorkomende reden waarom een konijn bijt, is territoriaal gedrag, ook wel hoknijd genoemd. Dit wordt vooral veel gezien bij vrouwtjeskonijnen (voedsters) die alleen in een hok worden gehouden, hoewel het ook wel bij mannetjes (rammen) voorkomt. Bij konijnen zijn de voedsters meer gericht op het verdedigen van hun territorium dan de rammen. Vooral als de ruimte klein is, kan een konijn een hand die in het hok wordt gestoken al gauw als aantasting van haar gebied zien. Ze kan dan op de hand af schieten, vaak grommend, en soms ook daadwerkelijk bijten. Dit gedrag komt ook voor als men het voerbakje wil pakken of neerzetten.

Aangeleerd gedrag

Bij beide bovenstaande vormen speelt leren een belangrijke rol. Vaak begint het gedrag met naar de hand toe springen en grommen. Als de eigenaar dan verschrikt de hand wegtrekt, leert het konijn dat dit een doeltreffende methode is om de hand weg te jagen. Daardoor zal het gedrag herhaald worden. Doordat men toch steeds in het hok moet zijn, bijvoorbeeld om te voeren en schoon te maken, zal het gedrag feller worden en gaat het konijn vaak daadwerkelijk bijten.

Waarschuwen of aandacht trekken

Een konijn kan ook in andere situaties zijn tanden gebruiken. Een konijn dat los loopt, kan nog wel eens in voeten knauwen, vooral als die volgens het konijn in de weg staan. Soms zal hij dan eerst met zijn kop duwen, andere konijnen gebruiken meteen hun tanden. Meestal bijten ze daarbij niet direct helemaal door, maar gebruiken ze hun tanden als waarschuwing: weg die voet, ik moet er langs! Op die manier kunnen ze ook bijten als men hen iets belet wat zij graag willen doen.

Er zijn ook konijnen die hun tanden gebruiken om aandacht te trekken, bijvoorbeeld als de eigenaar ophoudt met aaien of even niet met hen bezig is. Een kleine beet in een voet, been of arm zorgt er dan soms voor dat men gauw weer aandacht aan het konijn geeft of verder aait, om meer bijten te voorkomen. Maar het konijn leert zo dat dit erg goed werkt om zijn zin te krijgen!

Hormonen

Ook hormonen kunnen een rol spelen. Ongecastreerde voedsters kunnen schijnzwanger worden. Daardoor worden ze vaak knorriger, prikkelbaar en bijten ze sneller als iets hen niet zint.

Soms kan een konijn rondjes om de eigenaar heen rennen, vaak zoemend of knorrend, en uiteindelijk in zijn voeten gaan bijten. Dit rondjes rennen is seksueel gedrag, het konijn probeert indruk te maken en kan gefrustreerd raken als er geen reactie komt.

Voorkomen

Het beste is uiteraard om het ontstaan van bijtgedrag zoveel mogelijk te voorkomen. In de eerste plaats is het daarvoor belangrijk om konijnen niet in hun eentje te houden. Als tweetal hebben ze gezelschap en steun aan elkaar. Dat voelt veiliger en geeft afleiding, ze kunnen hun natuurlijke sociale gedrag vertonen.

Daarnaast moet het hok lekker ruim zijn, liefst met een permanente ren aan het hok gekoppeld zodat de dieren in en uit kunnen lopen. Al is de ren niet heel groot, toch scheelt dit omdat de vier wanden van het hok nu niet meer de grenzen van het territorium zijn.

Castratie helpt ook vaak omdat het schijnzwangerschap en humeurigheid door hormonen voorkomt en de seksuele drift beperkt. Overigens is castratie voor een voedster ook voor haar gezondheid aan te raden. Houd er wel rekening mee dat een castratie een echte operatie is, waar dus ook risico's aan zitten.

Begint uw konijn naar uw hand te springen als u het bakje voer neerzet? Probeer dit dan rustig te doen en trek uw hand niet weg maar houd deze nog even in het hok naast het bakje terwijl het konijn gaat eten. Als dit gedrag net ontstaat, bijt het konijn meestal nog niet echt maar blijft het bij dreigen. Op deze manier leert ze dat haar gedrag geen effect heeft, en bovendien dat uw hand in het hok niet betekent dat u het eten afpakt of dat er iets vervelends gebeurt.

Gebruik uw handen niet om het konijn te straffen. Een tik op de neus als een konijn ergens aan knaagt heeft geen zin en maakt dat het konijn uw handen als iets gevaarlijks gaat zien. Pak het konijn ook niet nodeloos op en pas op dat kleine kinderen niet aan oren en haren trekken.

Bij een konijn dat bijt als u stopt met aaien of om uw aandacht te trekken, kunt het beste meteen weglopen als dit eens gebeurt. Als u aandacht geeft of weer gaat aaien, beloont u het gedrag waardoor het konijn dit de volgende keer weer doet.

Mee om gaan

Als u een konijn heeft dat al bijtgedrag vertoont, dan is het belangrijk dat u hier goed mee omgaat. In de eerste plaats is het daarvoor nodig dat u begrip heeft voor het konijn. Een konijn bijt niet omdat hij dat leuk vindt of omdat hij 'vals' is, maar omdat hij iets duidelijk wil maken. Vaak komt het voort uit angst en spanning. Dat is ook voor het konijn zelf niet leuk! Als u een al wat ouder konijn in huis heeft genomen, weet u bovendien niet wat het dier heeft meegemaakt. Het is dan ook heel belangrijk om een band met het konijn op te bouwen en hem of haar te laten merken dat u te vertrouwen bent.

Het kan helpen om wat 'trucjes' te gebruiken waarmee u voorkomt dat het konijn u bijt. U kunt bijvoorbeeld het voer in het hok zetten of het hok schoonmaken als het konijn in de ren zit. Ook kan het helpen om het konijn met uw ene hand een blaadje groen of een worteltje te geven en daarmee af te leiden, terwijl uw andere hand het etensbakje pakt of terugzet. Een paar brokjes op de grond strooien zodat het konijn daar mee bezig gaat, kan ook. Bij konijnen die snel en hard bijten, kunt u stevige handschoenen aantrekken als u in het hok moet zijn. Dat beschermt uw handen, waardoor u zelf rustiger kunt bewegen, wat voor het konijn ook rustiger is.

Laat een konijn dat bijtgedrag vertoont liever niet door kinderen verzorgen. Kinderen reageren snel geschrokken, trekken hun handen weg, kunnen gillen en andere dingen doen waar het konijn van schrikt. Daardoor kan het gedrag juist erger worden.

Afleren

Natuurlijk is het voor alle partijen het prettigst als u het konijn kunt afleren om te bijten. Met geduld kunt u een heel eind komen. Hoe u dit aan kunt pakken hangt mede af van de reden waarom en de situatie waarin uw konijn bijt.

In de eerste plaats kunt u de tips onder het kopje 'voorkomen' ook toepassen als uw konijn al bijtgedrag vertoont. Door het konijn meer ruimte te geven en meer gelegenheid te bieden om los rond te lopen wordt het territoriale gedrag vaak al minder. Een tweede konijn erbij als gezelschap kan ook flink schelen om te zorgen dat een konijn zich prettiger voelt en minder bijtgedrag vertoont. Bijt uw konijn om aandacht te trekken, loop dan weg. En bij bijtgedrag dat gerelateerd is aan hormonen kan castratie goed helpen.

Vertrouwen winnen

Een tweede stap is om de band tussen u en het konijn te verbeteren. Daar moet u tijd in steken. Ga bijvoorbeeld bij een wat angstig konijn regelmatig naast het hok van het konijn zitten met een boek of wat tijdschriften. Ga er niet recht voor zitten en staar niet steeds naar het konijn, laat het konijn rustig wennen aan uw aanwezigheid.

Af en toe kunt u een blaadje groen (alleen als uw konijn daar aan gewend is!) of sprietjes vers hooi door de tralies steken. Praat vriendelijk tegen het konijn. Komt het konijn gemakkelijk op het eten af, dan kunt u ook eens het hok openen en een blaadje bij de opening houden. Wacht rustig tot het konijn het komt halen. Kies uiteraard lange blaadjes, zodat uw vingers altijd veilig zijn. Met dit soort oefeningen kunt u het konijn er aan wennen dat uw hand in het hok iets leuk betekent. Gaat het goed, dan kunt u uw hand steeds iets verder richting het konijn brengen en kunnen de blaadjes wat kleiner worden. Is uw konijn erg fel, doe dan handschoenen aan. Trek vooral uw hand niet terug mocht het konijn er toch op af springen.

U kunt ook heel voorzichtig proberen met een wijsvinger over de kop van het konijn te kriebelen. Als dat goed gaat kunt u steeds iets meer aaien. Het konijn leert zo dat uw handen ook heel leuk kunnen zijn.

Niet straffen

Het konijn moet leren dat bijten niets oplevert en niet nodig is. U moet hem laten zien dat u niet onder de indruk bent en dat hij er op kan vertrouwen dat u altijd vriendelijk blijft en hij van u niets te vrezen heeft, ook als hij bijt. Dat is natuurlijk lastig. Veel mensen zijn geneigd om als ze gebeten worden, te roepen, hun hand terug te trekken of het konijn een tik op zijn neus te geven. Dat werkt echter averechts! De spanning, angst of frustratie waardoor het konijn bijt, worden er niet minder om, eerder meer. Als u hem een tik geeft, leert het konijn dat uw handen inderdaad eng zijn en dat hij volgende keer maar beter zo snel mogelijk kan bijten! Neem u dus vast voor dat u rustig en vriendelijk zult blijven, wat het konijn ook doet.

Bijten heeft geen effect

In sommige gevallen werkt het al heel goed als u uw hand niet meer terugtrekt als het konijn dreigt te gaan bijten. Het konijn merkt dat zijn gedrag geen effect meer heeft en moet bedenken wat hij nu moet doen. Het is heel goed mogelijk dat hij, als u uw hand rustig houdt, beseft dat er eigenlijk niks naars gebeurt.

Natuurlijk wilt u uw handen wel een beetje heel houden. Als uw konijn vooral dreigt en gromt, maar niet echt bijt, kunt u het wagen om uw hand zonder verdere bescherming stil te houden. Zorg er wel voor dat het konijn niet bij de binnenkant van uw hand kan want daar komt een beet vaak pijnlijker aan.

Bij flink bijtende konijnen moet u voorzorgsmaatregelen treffen. Stevige (werk-, tuin- of leren) handschoenen en, als uw konijn naar uw voeten bijt, schoenen of laarzen, helpen u om niet terug te hoeven trekken als het konijn toch bijt. Op die manier leert het konijn dat het bijten niet helpt en krijgt hij de kans om te merken dat uw handen niet zo eng of vervelend zijn als hij dacht. Praat rustig tegen het konijn en beloon hem als hij rustig blijft en niet bijt, met uw stem en eventueel met iets lekkers.

Oefenen met de voerbak

Om een konijn af te leren in uw handen te bijten als u het voerbakje pakt, kunt u oefenen met een handschoen aan en konijnenbrokjes. We gaan er daarbij van uit dat het voerbakje leeg is (geef uw konijn geen volle bakken voer; zie ook de bijsluiters Konijn) en gebruiken de normale hoeveelheid voer.

In plaats van het bakje te pakken, er voer in te doen en het bakje in het hok te zetten, brengt u rustig uw hand naar het lege bakje toe met één of een paar brokjes in uw hand. Reageer niet als het konijn probeert te bijten. Leg rustig het brokje in het bakje en leg daarna uw hand rustig naast het bakje. Wacht tot het konijn het brokje op heeft. Trek dan langzaam uw hand weer terug; mocht het konijn bijten, houd dan uw hand stil tot het konijn zich weer heeft teruggetrokken en beweeg hem dan weer rustig het hok uit. Dit herhaalt u tot de maaltijd op is.

Let wel op: het is niet de bedoeling dat uw konijn hierdoor erg veel stress krijgt, want daardoor kan hij darmproblemen krijgen. Bij erg angstige of felle konijnen kunt u het voer beter de eerste keren in grotere porties verdelen die u in het bakje legt, zodat u de oefening maar twee of drie keer achter elkaar hoeft te herhalen. Durft uw konijn niet goed te eten met uw hand naast het bakje of blijft hij in uw hand bijten in plaats van te gaan eten, trek dan uw hand steeds rustig helemaal terug.

Gaat dit goed en bijt het konijn niet meer in uw handschoenen, dan kunt u ook de brokjes uit uw hand geven in plaats van in het bakje te leggen.

Het is handig om bij deze oefening de situatie voor het konijn voorspelbaar te maken. Zeg dus een vast woord of zinnetje voor u uw hand in het hok doet, bijvoorbeeld 'Snuffie, etenstijd!'. Zo schrikt het konijn niet van een onverwachte hand.

Combineren

U kunt natuurlijk verschillende methodes combineren. Heeft u weinig tijd, dan leidt u het konijn af als u bij het voerbakje moet zijn of laat u het konijn in de ren. Op momenten dat u meer tijd heeft, kunt u oefenen met de voerbak.

Bijten tijdens optillen

Konijnen vinden het vrijwel nooit leuk om opgetild te worden en veel konijnen houden ook niet van op schoot zitten. Het vastgehouden worden levert een konijn stress op: het zijn immers prooidieren. Het kan dan ook zijn dat een konijn bijt als het wordt opgetild of tegen zijn zin op schoot wordt gehouden.

Onder dwang op schoot moeten zitten is uiteraard niet goed voor de relatie tussen konijn en eigenaar. Het konijn leert daardoor weer dat handen hem iets aandoen wat hij niet leuk vindt. Doe dit dan ook niet. Ga liever zelf op de grond zitten om het konijn te aaien. Laat hem, als hij dat zelf wil, zelf op uw schoot springen om geaaid te worden maar houd hem niet vast.

Optillen is een andere kwestie. Ook dit moet u niet nodeloos doen, maar af en toe moet een konijn nu eenmaal opgetild worden, bijvoorbeeld omdat hij naar de dierenarts moet, omdat er nageltjes geknipt moeten worden of om andere redenen. Let er dan altijd op dat u het konijn op de juiste manier optilt en gebruik handschoenen als uw konijn de neiging heeft hierbij te bijten. Beweeg altijd rustig maar wel vastberaden. Zie ook het Praktisch document 'Het optillen van een konijn'.

Bijten bij aaien of verzorgen

Als uw konijn steeds bijt als u een bepaalde plek om het lichaam aanraakt, ga dan naar uw dierenarts. Het kan zijn dat er iets aan de hand is waardoor het konijn pijn heeft. Maar soms vinden konijnen aanraking op bepaalde plaatsen gewoon niet fijn, zoals achteraan bij de staart of opzij langs de buik. Aai het konijn daar dan niet. Leer uw konijn kennen zodat u ziet wanneer het dier iets vervelend begint te vinden en u bijtijds kunt stoppen.

Heeft u een konijn dat gekamd moet worden maar daarbij bijt, probeer dit dan langzaam op te bouwen. Aai het konijn en ga dan een of twee keer met de kam door het haar. Stop voordat het konijn gaat bijten en beloon het konijn met uw stem. Door steeds heel kort te kammen en dit steeds iets uit te bouwen kan het konijn er aan wennen.

Bij het LICG kunt u terecht voor onafhankelijke en betrouwbare informatie over het 'houden van huisdieren'. Door het bieden van deze informatie en het organiseren van campagnes levert het LICG een bijdrage aan verbetering van de gezondheid en het welzijn van huisdieren in Nederland.

Versie: november 2013

Kijk voor de meest recente informatie op www.licg.nl